

Fortsatt problemer med patenter

Monopoler og høye priser er bare noen av de samfunnsøkonomiske tapene knyttet til patentsystemet.

**Innlegg
Steinar
Holden**

I Dagens Næringsliv 3. mai har Per A. Foss, direktør i Patentstyret, et svar til mitt innlegg om patentsystemet. Foss har noen viktige poenger bl.a. om forskjellen mellom Europa og USA. Her er vi ikke uenige, og det er heller ikke i motsetning til det jeg skrev.

Foss treffer derimot mindre godt med sine innvendinger mot mitt innlegg. I motsetning til hva Foss hevder, skrev jeg ikke at patentsystemet hemmer innovasjonstakten på generell basis. Jeg skrev at patentsystemet fungerer dårlig på noen områder, og at det kan hemme innovasjon når det innføres på nye felt. Her brukte jeg programvare som eksempel, og jeg viste til empiriske studier som støttet konklusjonen.

Foss tar ikke opp mine konkrete innvendinger mot patentsystemet, om at det ofte er for lett å få patenter, og at patenter er særlig problematisk på områder som er i rask utvikling. På mitt argument om at patentsystemet medfører store samfunnsøkonomiske kostnader, har han ikke noe svar.

Det forsvarer for dagens patentsystem som Foss gir, er lite overbevisende. Han spør retorisk om USA med høy patentintensitet kjennetegnes av hemmet innovasjonstakt. Tja, til tross for betydelig økning i antall patenter har produktivitetsveksten i USA

Legemidler er et viktig område der patenter bidrar til innovasjon, men likevel er problematisk. Foto: Berit Roald/NTB Scanpix

Steinar Holden,
professor ved
Økonomisk institutt,
Universitetet i Oslo

det siste tiåret vært klart lavere enn før, uten at jeg at jeg dermed vil påstå at flere patenter er en viktig årsak til lavere vekst.

På sitt eget spørsmål om patentsystemet fungerer etter hensikten, svarer Foss at det i 2017 leveres flere patentsøknader enn noen gang, og at systemet derfor er livskraftig. Ja, antall patenter stiger fordi det enkelte selskap tjener på å ta patenter. Men det betyr ikke at systemet fungerer godt.

I noen bransjer tas patenter blant annet for å kunne bruke dem som motangrep hvis man blir utsatt for søksmål. I boken «Patent failure» viser forskerne

Bessen og Meurer at i amerikanske bransjer utenom kjemi- og farmasibransjen er de samlede kostnader knyttet til rettsaker om patentrettigheter flere ganger høyere enn de samlede inntekter.

Bessen og Meurer konkluderer at patentsystemet som helhet ikke kan bidra til innovasjon i disse bransjene når bedriftene samlet taper på dem. I tillegg kommer de samfunnsøkonomiske tapene knyttet til monopoler og høye priser.

Legemidler er et viktig område der patenter bidrar til innovasjon, men likevel er problematisk. Ifølge The Economist 8. august 2015 var utgiftene til medisiner i USA på 374 milliarder dollar i året, mer enn syv ganger større enn forskningsutgiftene til legemiddelselskapene, på 51 milliarder.

Med et annet system, f.eks. der det offentlige gir priser eller premier til firma som utvikler legemidler som tilfredsstillende bestemte kriterier, ville en mye større del av utgiftene gått til forskning.

I tillegg ville man redusert det enorme samfunnsøkonomiske tapet ved at mange syke ikke har råd til livsviktig medisin.

Forskere ved Verdensbanken, Yale og MIT, Chaudhuri med flere (2006), anslår det samfunnsøkonomiske tapet ved innføring av patenter på en bestemt type antibiotika i India til 300 millioner dollar i året, mer enn ti ganger større enn den økte profitten til legemiddelselskapet på 20 millioner dollar.

Teknologer, økonomer og samfunnsdebattanter har påvist omfattende svakheter ved patentsystemet og fremmet

... anslår det samfunnsøkonomiske tapet ved innføring av patenter på en bestemt type antibiotika i India til 300 millioner dollar i året, mer enn ti ganger større enn den økte profitten til legemiddelselskapet

mange forslag om hvordan det kan forbedres. Teknisk sett er det enkelt å gjennomføre justeringer i patentsystemet, for eksempel ved strengere begrensninger for hva man kan få patent på, eller forkorte varigheten av patentene.

Likevel ruller patentsystemet videre, drevet av sin egen dynamikk og med mangelfull vurdering av de samlede samfunnsmessige virkningene av systemet.

Norge er en liten brikke i dette systemet, men det er likevel viktig med grundige studier og debatt om hvordan systemet fungerer og hvordan det kan forbedres både internasjonalt og i Norge.

Steinar Holden, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Heller ferger enn tunneler

Fergene som binder landet vårt sammen er en forlengelse av riksveinettet og bør derfor i utgangspunktet være gratis for reisende. Gratis ferge vil styrke sambandene attraktivitet, styrke fergeselskapenes konkurranseevne og gjøre fremtidens fergeselskap i større grad i stand til å investere i nytt

materiell. En grunnleggende forutsetning er at selskapenes kostnader finansieres over statsbudsjettet.

Et sterkt og godt utviklet fergetilbud vil også utgjøre en kraftig buffer mot de gigantiske, naturødeleggende kyststamvegsprosjektene Hordfast, Rogfast og ideen om en ny oslofjordforbin-

delse. Prosjektene medfører økte utslipp av blant annet CO₂ og partikler, og de utgjør gigantiske pengesluk. De gigantiske pengersjøiske tunnelene som er en del av planene, vil også gi dårlig regularitet, med mye stenging grunnet risiko.

Norge vil som nasjon i fremtiden være tvunget til å

foreta strammere prioriteringer enn før, til «smartere» pengebruk. Smartheten vil også handle om å prioritere nødvendige og tjenlige prosjekter. Fergesambandene er et eksempel på det, og rassikring og oppgradering av eksisterende veianlegg er et annet eksempel.

Vi har nå fått elferger, vi kan få

hybrider og modifiserte ferger, og dette skaper arbeidsplasser i distriktene. Vi må sette tæring etter næring. Da er en fergerik kyst å foretrekke med sikker og miljøvennlig transport av både gods og personer.

Kurt Oddekalv og Jan-Hugo Holden, Norges Miljøvernforbund